

‘Toezicht is achilleshiel van corporatie’

Voorzitter Aedes wil zwaardere eisen aan commissarissen stellen na reeks ‘incidenten’

Veel woningcorporaties kampen met problemen. Koepelorganisatie Aedes vreest meer Haagse bemoeienis. Voorzitter Van Leeuwen wil beter toezicht en meer burgerinbreng.

Door onze redacteurs
**HANS BUDDINGH’ en
OSCAR VERMEER**

HILVERSUM, 17 MAART. Net nu Willem van Leeuwen afscheid neemt als voorzitter van koepelorganisaties Aedes liggen de woningcorporaties onder vuur. Aanleiding zijn incidenten bij het Amsterdamse Rochdale (sjoemelende directeur), het Rotterdamse Woonbron (miljoenen extra voor het schip Rotterdam), SGBB in Hoofddorp (directeur die zijn commissarissen slecht informeerde) en het Maastrichtse Sint Servatius (directeur geschorst die zich niet aan afgesproken beleid hield).

Slecht nieuws voor Van Leeuwen. Hij probeert de corporaties de laatste jaren juist te profileren als maatschappelijke ondernemingen, die samen met burgers creatieve oplossingen bedenken voor probleebuurtjes. Nu vreest hij dat Den Haag „de touwtjes strakker aanhaalt”.

Is er iets tegen politici die reageren op affaires bij woningcorporaties?

„Het gaat om incidenten. Er zijn vijfhonderd corporaties in Nederland. Als je woordvoerders van de coalitiepartijen ernaar vraagt, zullen ze ook erkennen dat het om incidenten gaat. Maar ze houden er wel een Kameroverleg over. En de incidenten dragen natuurlijk wel bij aan het Haagse sentiment: we moeten ons ermee bemoeien.”

Wat is er tegen Haagse bemoeienis?

„Straks moet een corporatie een investering in een boot, een conciërge op school of een vrouwenopvanghuis vooraf door de rijks-overheid laten goedkeuren. Dan

gebeurt er niks meer. Daarmee gaat de dynamiek weer uit de lokale samenwerking. Corporaties zullen denken: laat maar zitten, te veel werk.”

Is ‘Rochdale’ ook een incident?

„Rochdale is een ontsporing. De raad van commissarissen zat daar te lang. Volgens de governance-code van Aedes mag een toezichthouder er maximaal drie keer vier jaar zitten. Dat wordt twee keer vier jaar, daar ben ik van overtuigd. Als je langer zit, kun je niet scherp blijven. Het plan van Woonbron met het ss Rotterdam [als multifunctioneel centrum voor onder meer scholing van jongeren] was briljant. Maar het liep finaal uit de hand. Dat had misschien voorkomen kunnen worden als de commissarissen van meet af aan scherpere vragen hadden gesteld, en eventueel een second opinion hadden gevraagd.”

Wat moet er met die governance gebeuren?

„We moeten kijken of we zwaardere eisen aan commissarissen kunnen stellen. Misschien moeten we wel investeren in opleiding. Ik ben er ook voorstander van dertigers als trainee te laten meelopen. Governance is de achilleshiel.”

Bij de verzelfstandiging van de corporaties in de jaren 90 is het

toezicht erop nooit goed geregeld. Nu ligt er het advies van de stuurgroep-Meijerink over een ‘nieuw arrangement’ tussen rijksoverheid en corporaties. Kern: er komt een externe toezichthouder die maatschappelijke prestaties, financiële continuïteit en bestuur van de corporaties beoordeelt. De minister kan alleen na advies van die toezichthouder ingrijpen. Minister Van der Laan komt voor de zomer met zijn standpunt over het rapport. Aedes kan zich er in vinden.

De VROM-raad kritiseerde het rapport-Meijerink, omdat de corporatiesector de leden voor de toezichthouder mag voordragen. Hoogleraar Boelhouwer sprak van de ‘slager die z’n eigen vlees keurt’.

„Ik wijs op het belangrijkste instrument dat we nu hebben: de verplichte visitaties om de maatschappelijke prestaties van corporaties te beoordelen. De methode is door een onafhankelijke auditraad ontwikkeld. De visitaties voeren we ook niet zelf uit. Ik denk dat de VROM-raad de woningcorporaties fundamenteel anders ziet: als het verlengde van het publieke domein. Maar het is particulier initiatief.”

Die discussie is weer actueel geworden...

„Vanaf de verzelfstandiging is het een steeds terugkerende vraag:

Van Leeuwen Foto Evelyne Jacq

van wie is het geld van de corporaties? Wij hebben als corporaties te lang volstaan met het antwoord ‘van ons’. Maar je moet toe naar de vraag ‘wat doe je met dat geld?’ Van alle ministers met wie ik een akkoord sloot, was dat met Ella Vogelaar het mooiste. Dat ging écht over de inzet van geld. De rijks-overheid stelt de kaders, wij gaan het lokaal organiseren.”

U was al in de corporatiewereld actief toen er nog woningbouwverenigingen waren met namen als Patrimonium en Sint Jozef. Zijn door schaalvergroting en professionalisering belangrijke zaken verloren?

„Het is goed dat woningbouwverenigingen nu stichtingen zijn met een directie die de bestuurlijke verantwoordelijkheid draagt. Het waren vroeger goedwillende vrijwilligers, maar amateurs. Je hebt professionals nodig om de ingewikkelde problemen snel op te lossen. Ik ben ook niet tegen schaalvergroting. Ik ken kleine corporaties die door huurders onbereikbaar worden gevonden en grote waar het heel goed gaat. Maar onderweg zijn we één ding kwijtgeraakt: de verbinding met de samenleving, de directe betrokkenheid van burgers. Mensen moeten weer het gevoel krijgen: dit is mijn club.”

Onderzoek corporaties

De Nederlandse Woonbond (grootste huurdersorganisatie) wil van minister Van der Laan (Wonen, Wijken, PvdA) „diepgaande doorlichting” van nevenactiviteiten die woningcorporaties onderbrachten in aparte rechtspersonen. Aanleiding zijn recente affaires. De minister kondigde vrijdag een ‘interventieteam’ aan voor onderzoek naar mogelijke malversaties. Vanmiddag bespreekt de Tweede Kamer rapporten over de (financiële) prestaties van corporaties.

Maar u wilt niet terug naar de oude woningbouwverenigingen. Hoe kunnen bewoners dan invloed uitoefenen?

„Je moet burgers laten meepraten over praktische oplossingen. De mensen zitten er niet op te wachten elke keer als vereniging te vergaderen, maar ze willen zich wel inzetten voor de korte termijn. Er wordt heel veel geëxperimenteerd. Neem Wijk bij Duurstede. Daar is een corporatie die lokaal bestuur, raad van commissarissen en burgers samen laat praten over echte beleidskeuzes. Dus niet even een inspraakavondje.”

Leidt invloed van burgers tot iets?

„Het zorgt voor betere oplossingen. Als je met de buurt spreekt over hangjongeren, zie je dat er wel welzijnswerkers zijn, maar dat die om vijf uur naar huis gaan. Terwijl die jongeren er juist tussen vijf en negen zijn. Dat werkt niet.”

Hoe ver zijn corporaties om belanghebbenden een positie te geven?

„In het denken erover is men vrij ver. Het zit in onze Aedescode, staat in het wetsontwerp over de maatschappelijke onderneming en zit in het rapport-Meijerink. Maar als je vraagt: hebben de burgers nu al veel invloed, dan staan we nog aan het begin.”